

еснафитѣ въ корпорации (лонджи) съдействува много за пробуждане и организиране на българщината. Затова съ време българскиѣ еснафи бѣха първитѣ, които най-съзнателно се противопоставиха на елинизма, закрепостенъ дълбоко вече въ много видни български семейства изъ градоветѣ ни. Еснафскиѣ организации завариха българския народъ обърнатъ въ маса безъ минало и съзнание, безъ име и идея. Съ тая без-съзнателна маса грѣцкитѣ патриарси мислѣха да подмладятъ грѣцкото племе, а турцитѣ, ако тя не работѣше доброволно чифлицитѣ имъ — да я потурчатъ или прекаратъ подъ ножъ. До 1800 г., даже до 1820 г. българската рая живѣеше въ пълна материялна и морална нищета, подъ наименование „румъ-миллетъ“; тя бѣ неизвестна даже на учения славянски свѣтъ. Прочутиятъ славистъ Шафарикъ и др. не знаяха точно броя на българитѣ и земята, що населяваха тѣ. Като сжщинска дата на възраждането ни у насъ се приема 1762 год., когато монахътъ Паисий издаде историческата си „Славяно-болгарска история“. Обаче дълго следъ това изнеможялата и избедняла българска рая не можеше да се пробуди отъ своя вѣковенъ сънъ. Енергичниятъ позивъ на хилендарския монахъ дълго време минаваше „гласъ въпиющъ въ пустиня“ надъ запусѣлата и обезвѣрена българска земя. Седемдесетъ години позивътъ се разнася и тайно преписва между народа ни, безъ да окаже решително влияние върху народния мирогледъ и чувства. Безъ да подценяваме значението на тоя сждбоносенъ позивъ, до грѣцкото въстание 1821 г. той не можа да отклони българската интелигенция¹ отъ заблудитѣ на фанариотската „Етникиетерия“, та презъ време на „Завѣрата“ да се бори за своя народъ, а не за грѣцкия. Хаджи Христо отъ Нишкитѣ села, х. Петръ Моралията и чичовцитѣ на войводата х. Димитръ отъ Сливенъ, като войводи, не воюваха по роднитѣ Балкани, а съ оржжие въ ржка се борѣха за свободата и величието на Елада. Даже меморандумътъ на първия грѣцки сенатъ до европейскитѣ сили по случай

¹ Българскитѣ доброволци въ грѣцкото въстание сж известни между гърцитѣ подъ името „Селимниоти“ (сливенци). Въ благодарностъ за ценната имъ услуга въ възстанието, грѣцкото правителство ги е заселило въ специално, подарено отъ атинската община, заселище при сегашното имъ воен-но министерство, а заявленията имъ за пенсии до правителството отъ 1840 г. и досега въ оригиналъ се пазятъ въ атинската библиотека.